

Л.В. ЧУПРИНА, канд.екон.наук, доц. Харківський інститут фінансів
УДУФМТ

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК У СУЧАСНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглядаються питання впровадження управлінського обліку в діяльність українських підприємств. Надаються пропозиції щодо планування впровадження управлінського обліку. Розглянуто значення управлінського обліку для системи управління на вітчизняних підприємствах з різними видами діяльності. Обґрунтовано важливість і роль управлінського обліку для забезпечення ефективного функціонування економічного механізму господарювання в сучасних умовах на підприємстві.

Ключові слова: бухгалтерський облік, впровадження, організація, планування, управлінський облік, підприємство, функціонування.

Вступ. Розробка і введення управлінського обліку на підприємствах – це частина загального процесу реформування системи бухгалтерського обліку в Україні. На сьогоднішній день дана тематика є актуальною, адже будь-яке підприємство бажає знати, яка продукція користується найбільшим попитом, які витрати необхідні на її випуск, який дохід принесе її реалізація в майбутньому.

Аналіз основних досліджень та літератури. Сьогодні в економічних дослідженнях викорис-товуються різні розробки, присвячені питанням управлінського обліку як інструменту управління підприємствами. Дослідження питань теорії і практики організації системи управлінського обліку в Україні проводять такі науковці, як І. Белоусова [1, с. 34], Л. Гнилицька [2, с. 24], Л. В. Нападовська [5, с. 50], М. С. Пушкар [6, с. 116], Н. Г. Чумаченко [8, с. 12] та інші. Проте поряд із важливими науковими результатами щодо методики і організації управлінського обліку все ще залишаються невирішеними проблеми в основному його практичного використання.

Мета статті. Метою статті є обґрунтування необхідності управлінського обліку та основних принципів побудови його системи на підприємстві з метою забезпечення ефективного функціонування.

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку ринкових відносин в Україні зростає роль та значення створення раціональних та ефективних систем

© Л.В.Чуприна, 2014

управління в діяльності підприємницьких структур. За цих обставин постає завдання формування необхідної ресурсної бази для управління виробничими процесами, вирішальну роль в утворенні якої відіграє управлінський облік, що не просто реєструє, узагальнює, контролює факти господарської діяльності, а й забезпечує користувачів всіх рівнів необхідною інформацією. На теперішньому

етапі функціонування економічних процесів управлінський облік, який формувався на основі поділу загальної системи обліку, вимагає нового осмислення, перебудови та реформування. Тому обґрунтування сутності, принципів, методів, а також розробка системи організації управлінського обліку в економічній діяльності підприємств набуває дедалі більшого значення і залишається актуальним.

Матеріали досліджень. Потреба у забезпеченні ефективності виробництва зумовила нову галузь знань і практичної діяльності, яка називається управлінським обліком. З метою формування повної управлінської інформації управлінський облік досліджує такі сфери діяльності, як маркетинг, технологія, економіка, фінанси, право, статистика, математика, психологія. Використання такої інформації дає змогу обґрунтовувати рішення [3, с. 111].

Управлінський облік забезпечує всі стадії управлінського циклу інформацією: аналізу, контролю, планування, прогнозування. Деякі вчені доводять, що ці стадії належать до різних галузей знань. На їхню думку, управлінський облік має тільки облікові аспекти – виявлення, реєстрації, накопичення, підготовки, інтерпретації й передачі інформації для процесу управління. Однак використання підготовленої інформації управлінського обліку для менеджерів усіх рівнів управління для прийняття рішень із забезпечення майбутніх результатів діяльності обмежується в зв'язку із складністю розуміння економічного змісту статей та форм управлінської звітності, їх взаємозв'язку. На практиці спостерігається дефіцит інформації, а інформація, яка надається управлінським обліком, не використовується.

Основним завданням управлінського обліку є ведення перспективного обліку – нормування, бюджетування, контроль за відхиленням витрат від норм, аналіз і планування з метою інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень. Організація управлінського обліку на підприємствах України здійснюється як наступний логічний крок після реформування фінансового обліку і розглядається як дві взаємопов'язані підсистеми єдиної системи бухгалтерського обліку. Оскільки вони створюються на підставі системи збирання, вимірювання, обробки, яку називають первинним обліком, тому методологія розробки первинного обліку лежить в їхній основі. В подальшому інформація систематизується, узагальнюється у фінансовому й управлінському обліку відповідно до запитів користувачів для передачі в систему управління підприємством.

Управлінський облік - це багатогранний процес, який несе цінність, вдосконалює планування, проектування, вимірювання і функціонування систем будь-якої інформації, який направляє дії апарату управління, мотивує поведінку, підтримує діяльність всіх ланок підприємства, необхідних для досягнення стратегічних, тактичних і оперативних цілей організації. Сутність управлінського

обліку, його призначення можна назвати «виробництвом» інформації для здійснення ефективного управління. Таким чином, управлінський облік можна охарактеризувати як інтегруючу систему підготовки заключної інформації і забезпечення нею різних рівнів управління з ціллю ефективного планування, контролю і покращення якості прийнятих рішень.

У системі управлінського обліку здійснюється оцінка прийнятих рішень на різних рівнях управління з точки зору стратегії діяльності. В сучасному розумінні у терміні «управлінський облік» все більше наголос робиться на слові «управлінський», оскільки організація і методика цього виду обліку направлена на рішення саме управлінських задач. Виникнення та існування управлінського обліку обумовлені конкретною ціллю - допомогти внутрішнім користувачам приймати більше обґрунтовані рішення. Управлінський облік забезпечує керівників різних рівнів інформацією, яка забезпечує можливості збільшувати капітал його власникам, а робітникам підприємства - збільшувати цінність їх матеріального та духовного стану. Традиційні підходи до поняття того, що система обліку повинна включати лише внутрішню інформацію, а діяльність розглядається як одна головна стаття витрат підприємства на сьогоднішній день є неприпустимими.

Становлення сучасного облікового процесу повинно бути орієнтоване не лише на виробництво, а й на ринок. Більшість даних управлінського обліку являється комерційною таємницею, оскільки вони відображають стратегію і тактику підприємства в умовах конкуренції. Тому саме керівники підприємства є користувачами управлінської інформації. Для отримання максимальних результатів діяльності, досягнення бажаних результатів діяльності власного підприємства в майбутньому керівникам вже не достатньо знати, скільки коштує та чи інша продукція, для них важливо, чому вона стільки коштує, а головне, як зробити так, щоб її виробництво було вигідним? У країнах, де бухгалтерський облік прийнято розділять на фінансовий і управлінський, прогностична функція характерна саме для управлінського обліку. Це стало реальним на основі бюджетування, прогнозування поведінки витрат і доходів, експертних оцінок, розробки альтернативних рішень. Тому в останні роки все більше розповсюдження отримують стратегічні системи управлінського обліку як результат прагнення розширити інформаційну базу для прийняття рішень за рахунок формування прогностичної інформації. Саме тому основною ціллю управлінського обліку, який призваний задовольняти інформаційні потреби внутрішніх користувачів, є підвищення ефективності управління, а послідовно - ефективності планування, нормування, контролю та прийняття управлінських рішень. Проте усвідомлення потреби та бажання запровадити управлінський облік ще недостатньо для здійснення цього наміру. На шляху впровадження управлінського обліку є певні

перешкоди, які полягають у подоланні дискусійних проблем методології обліку та в необхідності організаційних заходів щодо його впровадження. Суттєвим гальмом поширення управлінського обліку в країні залишається відсутність чіткого визначення переліку складових цього обліку. Завдяки управлінському обліку бухгалтер за потребою, крім власне обліку та калькулювання собівартості продукції, займається нормативним плануванням, економічним аналізом та підготовкою управлінських рішень.

Результати досліджень. Досвід підприємств України свідчить, що практичне застосування управлінського обліку ще не набуло належного поширення. На нашу думку, основною причиною є те, що в Законі України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” з управлінського обліку передбачено індивідуальні підходи до організації роботи на цій ділянці у кожному конкретному підприємстві. Практичний бік застосування управлінського обліку ставить перед керівництвом підприємства конкретні завдання організаційного характеру, а саме: чи доцільне використання цього виду обліку; чи створювати управлінську бухгалтерію; який має бути порядок формування інформації про витрати, обсяг виробництва та систему контролю за цими показниками тощо. Величезний вплив на вирішення цих проблем мають галузеві організаційні та інші особливості конкретного підприємства, наявність внутрішньої й зовнішньої звітності тощо.

Вирішальне значення при цьому мають відігравати розміри підприємства, потреби щодо забезпечення інформацією всіх рівнів управління та методики збору й опрацювання даних. Однак найбільші складності для успішного впровадження управлінського обліку обумовлені особливостями діяльності окремих ланок народного господарства.

При цьому мають бути враховані конкретні методичні підходи, які б дали змогу побудувати облік витрат та систему бюджетування відповідно до технології, узгодити з функціями витрат, а також запропонувати такі методи, які б допомогли створити належну систему контролю витрат.

Висновки. Отже, в сучасній економічній практиці суб'єктів господарювання управлінський облік сприяє забезпеченню управлінського персоналу інформацією про різні аспекти діяльності підприємств, які впливають на якість управлінських рішень, ефективність системи управління. Такий облік покликаний забезпечити систему управління якісною економічною інформацією, адже саме вона стає центральним фактором господарського процесу. Інформація управлінського обліку використовується для потреб менеджменту в процесі прийняття управлінських рішень, для аналізу господарської діяльності та пошуку резервів зниження витрат.

Список літератури: 1. Белоусова І. Роль управлінського обліку / І. Белоусова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 4. – С. 3-10. 2. Гнилицька Л. Прийняття управлінських рішень на основі обліку інформації системи «директ-костинг» // Л. Гнилицька / Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 3. – С.

24-37. 3. Голов С. Ф. Проблеми та перспективи реформування бухгалтерського обліку в Україні / С. Ф. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. –2000. – № 11. – С. 15–23. 4. Дяків В.В. Управлінський облік в Україні – реальність сьогодення / В. В. Дяків // Економіка АПК. – 2010. – № 8. – С. 76–80 5. Проданчук М.А. Сутність управлінського обліку та його роль у системі управління підприємством / М. А. Проданчук // Економіка АПК. – 2011. – № 8. – С. 90–95.

Bibliography (transliterated): 1. Belousova, I. "Rol upravlinskogo obliku". *Buhgalterskiy obllk i audit* 4 (2005): 3-10. Print. 2. Gnilitka, L. "Priynyattya upravlinskih rishen na osnovi obliku informatsiyi sistemi «direkt-kosting»" *Buhgalterskiy obllk i audit* 3(2007):24-37. Print. 3. Golov, S. F. "Problemi ta perspektivi reformuvannya buhgalterskogo obliku v Ukraini" *Buhgalterskiy obllk i audit* 11 (2000):15-23. Print. 4. Dyakiv, V.V. "Upravlinskiy oblik v Ukraini – realnist sogo dennya" *Ekonomika APK* 8(2010):76–80. Print. 5. Prodanchuk, M.A. "Sutnist upravlinskogo oblsku ta yogo rol u sistemі upravlsnnyya psdpriemstvom" *Ekonomika APK* 8 (2011): 90–95. Print.

Надійшла до редколегії 02.04.2014

УДК 658.155.012.7

Т.О. ПОГОРЄЛОВА, доц., НТУ «ХПІ»;
А.І. БУРЛАКА, студентка НТУ «ХПІ»

ЯК ДОСЯГТИ ТОЧКИ БЕЗЗБИТКОВОСТІ

Метою написання статті є дослідження теоретичних основ та розробка практичних рекомендацій щодо досягнення беззбитковості діяльності підприємства. У статті досліджено поняття точки беззбитковості, запасу міцності, виробничого важеля; розроблено рекомендації щодо досягнення успіху підприємства, використовуючи описані поняття.

Ключові слова: точка беззбитковості, виробничий важіль, запас міцності, прибуток, постійні витрати, змінні витрати, виручка.

Вступ. Як немає межі досконалості, так немає того обсягу продажів і прибутку, досягнувши який, можна сказати: "більше не треба". Для успішного ведення бізнесу необхідно не тільки прораховувати, скільки компанія заробить при досягненні запланованого обсягу продажів, але і чітко уявляти, який мінімальний обсяг продажів необхідний для забезпечення беззбиткової роботи. Актуальність аналізу беззбитковості обумовлена його корисністю та ефективністю при прийнятті грамотних управлінських рішень. Це потужний інструмент оперативного і стратегічного планування та управління на підприємстві. Він є однією з важливих складових оцінки прибутковості діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень. Основи концепції беззбитковості були закладені

© Т.О. Погорєлова, А.І. Бурлака, 2014